

**INTERFAOL USLUBLARNING PEDAGOGIK ASOSLARI VA
O‘QITISHDAGI AHAMIYATI**

Ismoilova Gulzoraxon Xasanjon qizi

Farg‘ona davlat universiteti Ta’lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (

Texnologik ta’lim) yo‘nalishi talabasi 2-bosqich magistranti

e-mail:ismoilovagulzora71@gmail.com

Annotatsiya: *Mazkur maqolada ta’lim jarayonida interfaol uslublarning pedagogik-nazariy asoslari, ularning o‘qitish jarayonida o‘quvchilarning faolligini oshirishdagi roli va ta’lim samaradorligini ta’minlashdagi ahamiyati tahlil qilinadi. An’anaviy dars uslublaridan farqli o‘laroq, interfaol uslublar o‘quvchini passiv tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantirishga yo‘naltirib boradi. Mazkur uslublar o‘quvchi-o‘qituvchi hamkorligini, guruh ichida muloqotni va mustaqil fikrlashni rag‘batlantiradi, bu esa zamonaviy ta’lim talablariga javob beradi.*

Kalit so‘zlar: *interfaol uslublar, pedagogika, ta’lim texnologiyalari, faol o‘qitish, muloqot, shaxsga yo‘naltirilganlik.*

Annotation: *This article analyzes the pedagogical and theoretical foundations of interactive methods in the educational process, their role in increasing students’ activity during learning, and their importance in ensuring the effectiveness of education. Unlike traditional teaching methods, interactive methods represent an approach aimed at transforming students from passive listeners into active participants. These methods promote teacher–student collaboration, in-group communication, and independent thinking, which fully correspond to the requirements of modern education.*

Keywords: *interactive methods, pedagogy, educational technologies, active learning, communication, learner-centered approach.*

Kirish

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining keng qo‘llanilishi, jamiyatning raqamli transformatsiyasi va mehnat bozori talablarining o‘zgarishi



ta'lim jarayonini ham yangicha tashkil etishni talab qiladi. An'anaviy "o'qituvchi so'zlaydi – o'quvchi eshitadi" shaklidagi dars uslubi bugungi kun sharoitida yetarli bo'lmay qolmoqda. Shu munosabat bilan, o'quvchini markazga qo'yuvchi, u bilan muloqotga asoslangan, faol ishtirokini rag'batlantiruvchi interfaol uslublar muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Interfaol ta'lim uslubi deganda – o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida shakllanadigan hamkorlik, muloqot va fikr almashish asosida tashkil etilgan dars jarayoni tushuniladi. U ushbu jarayon orqali bilim, ko'nikma va malakalarning shakllanishi va mustahkamlanishini ta'minlaydi.

Interfaol uslublarning pedagogik asoslari

Interfaol uslublarning nazariy asoslari bir necha pedagogik va psixologik yondashuvlarga tayanadi:

Konstruktivizm nazariyasi: Bu nazariyaga ko'ra, bilim tayyor holda berilmaydi, balki o'quvchi o'z tajribasi, faol izlanishi, fikrlashi orqali egallaydi. Interfaol uslublar aynan shu jarayonni qo'llab-quvvatlaydi. Hamkorlik va sotsial o'rganish: O'quvchilar guruhda birga ishlash, fikr almashish orqali bilim hosil qiladi. Bu yondashuv interfaol uslublarda alohida ahamiyatga ega. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim: Har bir o'quvchining ehtiyojlari, qiziqishlari va imkoniyatlari hisobga olinadi. Interfaol darslarda o'quvchi faqat ma'lumot qabul qiluvchi emas, balki faol ijodiy hamkor bo'ladi.

Refleksiya va tahlil: O'quvchi o'z faoliyatini baholaydi, xatolarini aniqlaydi va keyingi bosqichda yaxshilashga harakat qiladi. Shu bilan bilim ichki singdiriladi.

Maqolalarda ta'kidlanganidek, interfaol uslublar — o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida hamkorlikka asoslangan aloqani yo'lga qo'yadi, mustaqil fikrlash va ijodkorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi [3].

Interfaol uslublarning o'qitish jarayonidagi ahamiyati. Interfaol uslublar o'qitish jarayonida bir necha jihatdan muhim ahamiyatga ega:

O'quvchilarning faolligi oshadi: Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interfaol uslublar qo'llanilganda o'quvchilarning darsga ishtiroki va muloqotga kirishishi an'anaviy darslarga nisbatan sezilarli darajada oshadi.



Mustaqil fikrlash va ijodiy faoliyat rivojlanadi: O‘quvchi guruh ishlarida, muammoli vaziyatlarda, rol-o‘ynash, debat kabi usullarda faol ishtirok etadi va bu orqali tahlil qilish, tanqidiy fikr yuritish, ijodiy yechim topish ko‘nikmalariga ega bo‘ladi. Malaka va ko‘nikmalar shakllanadi: Interfaol uslublar yordamida o‘quvchi nazariy bilim bilan birga, real tajriba va faoliyat orqali ko‘nikma hosil qiladi. Masalan, guruh loyihasi, simulyatsiyalar, o‘zaro baholash va boshqalar orqali.

O‘qitish samaradorligi yuqorilaydi: Tadqiqotlarda interfaol uslublar qo‘llanilganda o‘zlashtirish darajasi va ta’lim natijalari yaxshilanishi kuzatilgan. Zamonaviy ta’lim talablariga moslashuv: Raqamli avlod, axborot jamiyati sharoitida ta’lim texnologiyalari bilan uyg‘un ishlash, mustaqil va ijodiy o‘qishga tayyor bo‘lgan shaxslar tayyorlash interfaol uslublar orqali amalga oshiriladi.

Amaliy qo‘llanilishi va unga misollar sifatida quyidagilarni keltirishim mumkin:

Interfaol uslublarni darslarda qo‘llash uchun bir qancha metod va yondashuvlar mavjud: “rol o‘ynash”, “brainstorming”, “klasterlash”, “case-method”, “debat”, “insert”, “luk/luk” (o‘z fikrini yozish va almashish), guruh loyihalari va raqamli vositalar bilan ishlash. Misol uchun:

Bir maqolada oliy ta’lim muassasalarida o‘quvchilarga interfaol uslublar orqali erkin fikr bildirish, muloqotga kirishish va o‘z xohishiga ko‘ra izlanish imkoniyati yaratish muhimligi qayd etilgan [1].

Interactive Learning Methods to Improve Learning Effectiveness tadqiqoti 4 800 dan ortiq talabaning 30 000-dan ziyod so‘rovnomalari asosida interfaol uslublar qo‘llanilganda o‘qituvchilarning baholash natijalari va o‘quvchilarning o‘zini baholashidagi ko‘rsatkichlar yaxshilanganini aniqlagan .

Boshlang‘ich sinflarda va texnik yo‘nalishda ham interfaol va raqamli ta’lim texnologiyalarini qo‘llash bo‘yicha dolzarb tadqiqotlar mavjud. Masalan, Methodology for Using Interactive and Modern Digital Educational Technologies in Teaching the Subject “Information Technologies in Technical Systems” maqolasida Google Drive va boshqa raqamli vositalar orqali interfaol dars jarayonini tashkil etish natijalari keltirilganligini ko‘rishimiz mumkin [6].



Shu tarzda, interfaol uslublar nafaqat nazariya darajasida, balki amaliy dars jarayonida ham samarali qo'llanilmoqda. Har qachon interfaol uslublarni joriy etishda ba'zi muammolar ham yuzaga keladi:

O'qituvchilarning tayyorgarligi yetarli emasligi: Interfaol uslublarni qo'llash uchun o'qituvchi metodik jihatdan tayyor bo'lishi zarur.

Raqamli infratuzilma va texnologiyalar yetishmasligi: Guruh ishlari, interfaol simulyatsiyalar, raqamli vositalar uchun mos texnologik baza bo'lmasligi mumkin.

Vaqt va dars rejasi bilan bog'liq cheklovlar: Guruh ishlarini yoki debatni dars vaqtiga moslash qiyin bo'lishi mumkin.

O'quvchilarning interfaol uslublarga o'tishdagi tayyorligi: Ba'zan o'quvchilar passiv shaklda o'tirishga odatlanib qolgan bo'lishi mumkin; ularni faol ishtirokka o'rgatish zarur.

Takliflar sifatida quyidagilar keltirilishi mumkin:

O'qituvchilar uchun muntazam metodik treninglar tashkil etish;

Maktab va oliy ta'lim muassasalarida interfaol uslublarni joriy etish bo'yicha tajriba maydonlari yaratish;

Dars rejasida interfaol metodlarni bosqichma-bosqich joriy etish va o'quvchilarning faolligini rag'batlantirish mexanizmlarini ishlab chiqish;

Raqamli ta'lim vositalari, dasturiy ta'minot va interfaol platformalarga investitsiya qilish;

O'qitish jarayonida o'quvchilarning fikr-mulohazalarini muntazam o'rganish va dars metodikasini yangilab borish.

Xulosa

Interfaol uslublar zamonaviy ta'lim muhitida muhim o'rin egallaydi. Ular orqali o'quvchilarning faolligi, mustaqil fikrlashi, ijodiy ko'nikmalari rivojlanadi, o'qitish samarasi oshadi. Pedagogik jihatdan bu uslublar konstruktivizm, hamkorlik, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim va refleksiya kabi tamoyillarga asoslanadi. Shuningdek, amaliy tadqiqotlar ham interfaol uslublarning samaradorligini ko'rsatmoqda. Ta'lim muassasalari va o'qituvchilar ushbu uslublarni joriy etishga



asosiy e'tiborni berishlari lozim. Kelajakda esa interfaol uslublarni raqamli vositalar bilan birlashtirish va pedagogik yondashuvlarni yanada yangilash zarur.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Bozorova, M. A. (2021). Interactive Methods and Their Role in Education in the University. Volume 2, Issue 6, June.
2. Niyazov, F. B. (2023). Importance of Interactive Methods and Pedagogy in Teaching. Spectrum Journal of Innovation, Reforms and Development, Vol. 11, 120-123.
3. Usmanaliev, K. (2023). Interactive Teaching Methods at Higher Educational Institutions. PEDAGOGIK: Jurnal Pendidikan, DOI:10.33650/pjp.v5i2.387.
4. Barnett-Itzhaki, Z., Beimel, D., & Tsoury, A. (2023). Using a variety of interactive learning methods to improve learning effectiveness: insights from AI models based on teaching surveys. Online Learning, 27(3), 363-386.
5. Mizambayeva, F., & Baimyrzayev, K. (2021). The effectiveness of interactive teaching methods in the professional training of pre-service geography teachers. Cypriot Journal of Educational Science, 16(4), 1976-1996.
6. Yeshmuratova, A. A. (2024). Methodology for using interactive and modern digital educational technologies in teaching the subject "Information Technologies in Technical Systems". Current Research Journal of Pedagogics, 5(12), 33-39.